

Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský

Sídlo ústavu: Hroznová 63/2, 656 06 Brno

Oblastní odbor Opava, Jaselská 552/16, 746 01 Opava

Opava 17.6.2014
čj. UKZUZ 046344/2014

Zpráva č. 12 oblastního odboru OPAVA o výskytu škodlivých organismů a poruch za období od 9.6.–15.6.2014

1. Počasí

Týden začal tropickými teplotami. Odpolední maxima překračovala místy i dost významně 30 °C a na mnoha místech padaly dlouhodobé teplotní rekordy. Ve čtvrtek maximální teploty klesly pod 30 °C a pokles teplot pokračoval do konce týdne až na 18 °C. Ranní minima se pohybovala mezi 15 °C do poloviny týdne a 5 °C v neděli. Srážky byly zaznamenány pouze ve čtvrtek na studené frontě, a to většinou jen v horských polohách a v západní části oblasti.

2. Výskyt škodlivých organismů a poruch

V přiměřeně teplém a vlhkém počasí vegetace stále rychle postupuje, ozimé ječmeny začínají zrát. Obecně jsou polní plodiny v dobrém zdravotním stavu. V polních porostech jsou nacházeny běžné druhy houbových chorob, z těch vzácnějších se objevují první výskyty žluté rzivosti pšenice. V dalších okresech jsou ověřovány první výskyty plísně bramboru, výskyty plísně chmele jsou lokálně střední až silné. Na ovocných dřevinách jsou významné zejména výskyty padlí a strupovitosti. V obilninách jsou lokálně nacházeny až střední výskyty mšic, zejména kyjatky osenní v klasech, škodlivé výskyty larev kohoutků jsou jen ojedinělé. V ovocných sadech ještě přetrvávají silné nálety obaleče jablečného, místy i jabloňového a švestkového do feromonových lapáků.

OBILNINY

PŠENICE OZIMÁ (RF 55–71 BBCH, střed metání až prvá zrna dosáhla poloviny své konečné velikosti)

První výskyt **růžovění klasů pšenice (*Gibberella zeae*, *Monographella nivalis*, *Gibberella avenacea*, *Fusarium poae*, *F. culmorum*)** zaznamenali v okrese Prostějov (Hrubčice) 11.6.

Střední výskyt **padlí pšenice (*Blumeria graminis*)** byl zaznamenán v okrese Bruntál (Krnov).

Pozorování napadení listů se provádí při objevení posledního listu (37 BBCH), na počátku metání (51 BBCH) a v době květu (61 BBCH) na dvaceti rostlinách odebraných při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst krát 2 rostliny). Z každé rostliny se vybere vždy jedna průměrně vzrostlá, plodná odnož. Při prvních dvou pozorováních se z odnoží ve vzorku hodnotí napadení třetího listu shora, při třetím pozorování napadení horních dvou listů. Zaznamená se % napadených odnoží pšenice, při posledním pozorování se hodnotí index napadení pro jednotlivá listová patra.

Ošetří se porosty s více než 60 % napadených odnoží nebo při indexu napadení 40 a více % v době květu (61 BBCH).

Silný výskyt septoriové skvrnitosti pšenice (*Mycosphaerella graminicola*) zaznamenali v okrese Opava (Dolní Benešov), střední v okrese Bruntál (Krnov).

Sledování septoriové skvrnitosti pšenice se provádí ve fázích 31–32 BBCH (1. až 2. kolénko), 37 BBCH (objevení posledního listu), 51 BBCH (počátek metání) a 71 BBCH (krátce po odkvětu) na dvaceti rostlinách odebraných při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst krát 2 rostliny). Sleduje se počet napadených listů a při posledním pozorování se určí index napadení pro dvě horní listová patra.

Ošetří se porosty s 12 a více % napadených listů, případně s indexem napadení horních dvou listových pater 40 a více % při posledním pozorování.

Ojedinelý ohniskový výskyt žluté rzivosti pšenice (*Puccinia striiformis*) pozorovali v okrese Nový Jičín (Příbor). První výskyt v okrese Prostějov (Hrubčice) zaznamenali 11.6. v odrůdových pokusech.

Sledování žluté rzivosti pšenice se provádí ve fázích 29–30 BBCH (konec odnožování až začátek sloupkování), 31 BBCH (1. kolénko), 37 BBCH (objevení posledního listu), 51 BBCH (počátek metání), 65 BBCH (polovina květu) a 75–85 BBCH (mléčná až vosková zralost) na dvaceti odnožích odebraných při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst krát 2 odnože). Do počátku metání se sleduje počet napadených odnoží, v době květu se vypočte index napadení horních dvou listů a při posledním pozorování se určí index napadení klasů.

Ošetří se porosty s 5 a více % napadených odnoží, případně s indexem napadení horních dvou listových pater 25 a více % při pozorování v době květu.

První výskyt hnědé rzivosti pšenice (*Puccinia recondita*) hlásili z okresu Prostějov (Hrubčice) 11.6.

Sledování hnědé rzivosti pšenice se provádí ve fázích 29–30 BBCH (konec odnožování až začátek sloupkování), 31 BBCH (1. kolénko), 37 BBCH (objevení posledního listu), 51 BBCH (počátek metání) a 71 BBCH (prvá zrna dosáhla poloviny konečné velikosti) na dvaceti odnožích odebraných při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst krát 2 odnože). Sleduje se počet napadených odnoží a při posledním pozorování se určí index napadení pro dvě horní listová patra.

Ošetří se porosty s 20 a více % napadených odnoží, případně s indexem napadení horních dvou listových pater 25 a více % při posledním pozorování.

První výskyt kyjatky osenní (*Sitobion avenae*) zaznamenali v okrese Šumperk (Rovensko) 9.6. Střední výskyty byly zjištěny v okresech Jeseník (Javorník-Ves, Vlčice) a Přerov (Rokytnice).

Pozorování mšic se provádí na začátku metání (49 BBCH), na začátku kvetení (61 BBCH) a ve fázi, kdy prvá zrna dosáhla poloviny konečné velikosti (71 BBCH). Kontroluje se 50 odnoží, vždy všechny listy a klas (5 míst krát 10 odnoží). Pozorování se provádí více než 20 m od okraje porostu. Vypočte se průměrný počet každého druhu na jednu odnož.

Ošetří se porosty, kde je v průměru 3 a více mšic na jednu odnož.

Výskyty larev kohoutků (*Oulema spp.*) jsou většinou slabé, střední výskyt pozorovali v okrese Jeseník (Javorník-Ves).

Pozorování imag se provádí po uplynutí 4 dnů (nemusí být za sebou) s maximální teplotou vyšší než 17 °C, které následují po splnění sumy efektivních teplot $SET_{6,0}$ 110,0 °C denních stupňů DS (orientačně to bývá v období od konce dubna do poloviny května). Kontroluje se 100 smyků v porostech pšenice a ječmene na deseti různých místech rozložených na ploše pozemků (10 míst krát 10 smyků). Pozorování vajíček a larev se provádí po dosažení $SET_{6,0}$ 400,0 °C DS (orientačně u ozimé pšenice ve fázi 32–37 BBCH). Pokud je vylíhlých larev méně než 50 %, pozorování se opakuje po týdnu do doby, než se zjistí 50 % vylíhlých larev. Kontroluje se 10 odnoží za sebou v řádku na 10 různých místech porostu (celkem 100 odnoží) ve vzdálenosti více než 20 m od okraje porostu.

Předpoklad škodlivého výskytu larev je při zjištění více než 70 brouků na 100 smyků. Ošetřuje se v době, kdy poměr vajíček a vylíhlých larev je 1 : 2 nebo vyšší.

JEČMEN OZIMÝ (RF 69–83 BBCH, konec květu až časná vosková zralost)

Výskyty houbových chorob včetně chorob pat stébel jsou hodnoceny jako všeobecně slabé. Střední výskyt síťovité skvrnitosti ječmene (*Pyrenophora teres*) byl pozorován v okrese Jeseník (Velká Kraš).

Pozorování síťovité skvrnitosti ječmene se provádí na konci odnožování (29 BBCH), při objevení se posledního listu (37 BBCH) a začátkem metání (51 BBCH). Kontroluje se 20 rostlin (odnoží) při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst krát 2 rostliny). Z každé rostliny se vybere jedna průměrně vzrostlá odnož. Ve fázi 29 BBCH se hodnotí celá rostlina. Ve fázi 29 a 37 BBCH se určí %

napadených rostlin (odnoží), začátkem metání se vypočte index napadení horních dvou listových pater.

Za škodlivé se považuje napadení 5 a více % rostlin (odnoží) ve fázích 29 a 37 BBCH nebo při indexu napadení listů 50 a více % ve fázi 51 BBCH.

JEČMEN JARNÍ (RF 55–69 BBCH, střed metání až konec květu)

Střední výskyty sít'ovité skvrnitosti ječmene (*Pyrenophora teres*) pozorovali v okresech Jeseník (Javorník-Ves, Bílý Potok) a Nový Jičín (Sedlnice).

Monitoring a indikace ošetření viz ječmen ozimý.

Střední výskyty kyjatyk osenní (*Sitobion avenae*) a případně společné výskyty s mšicí střemchovou (*Rhopalosiphum padi*) v klasech jarního ječmene pozorovali v okresech Přerov (Rokytnice) a Šumperk (Rovensko).

Monitoring a indikace ošetření viz pšenice ozimá.

KUKUŘICE (17–31 BBCH, 7. list vyvinutý až 1. kolénko patrné)

Silný výskyt drátovců (*Elateridae*) v porostu kukuřice byl zaznamenán v okrese Karviná (Dolní Lutyně).

OLEJNINY

Porosty ozimé řepky jsou většinou vyrovnané, zdravotní stav je velmi dobrý, po intenzivních srážkách v minulém období jsou lokálně v různém stupni polehlé. Z houbových chorob jsou na šešulích pozorovány pouze první a slabé výskyty alternariové skvrnitosti brukvovitých a šedé plísňovitosti brukvovitých. Rovněž šešuloví škůdci se objevují jen slabě. Na máku jsou zjišťovány jen slabé výskyty houbových chorob i živočišných škůdců.

LUSKOVINY

HRÁCH SETÝ (RF 34–69 BBCH, 4. internodium viditelné až konec květu)

Střední výskyt kyjatek hrachové (*Acyrtosiphon pisum*) zjistili v okrese Jeseník (Fojtova Kraš).

Pozorování kyjatek se provádí jednou týdně od fáze druhého jednoduchého pravého listu (fáze 12 BBCH) do nalezení prvních kyjatek na rostlinách. Množství jedinců kyjatek (imag i nymf) se sleduje jednou za 14 dnů od nalezení prvních kyjatek na rostlinách do žluté zralosti, fáze 83–85 BBCH. Při úhlopříčném průchodu porostem se na deseti místech prohlédne vždy 5 za sebou rostoucích rostlin. Mšice se na místě oklepou na světlou podložku (např. papír) a spočítají.

Ošetří se porosty, kde je v průměru 3 a více jedinců kyjatek na jednu rostlinu hrachu.

Až střední výskyt třásněnky hrachové (*Kakothrips robustus*) byl zaznamenán v okrese Jeseník (Fojtova Kraš).

OKOPANINY

Porosty jsou v dobrém zdravotním stavu. V dalších okresech jsou zjišťovány první výskyty plísňě bramboru, výskyty všech stádií mandelinky bramborové jsou v současné době hodnoceny v celé oblasti jako slabé. Mšice maková na cukrovce tvoří kolonie, výskyty jsou rovněž zatím slabé.

BRAMBOR (RF 21–61 BBCH, vývoj dalších listů až počátek květu)

V jižních lokalitách oblasti se už rané odrůdy sklízají.

V dalších okresech zaznamenali první výskyty plísňě bramboru (*Phytophthora infestans*), a to 11.6. v okrese Přerov (Osek nad Bečvou) a 12. 6. V okrese Jeseník (Javorník-Ves). U drobných pěstitelů, kde se fungicidní ochrana většinou vůbec neprovádí, nejsou výjimkou až střední výskyty.

Další ošetření pro okolí stanic Kujavy, Ostrava-Poruba, Otice, Pusté Jakartice a Věrovany se doporučuje v prodlouženém intervalu nebo až v době, kdy lze očekávat změnu počasí a příchod vydatnějších srážek. Podrobnější informace je možno získat na veřejném portálu

ÚKZÚZ na adrese <http://eagri.cz/public/web/ukzuz/portal/skodlive-organismy/prognozy-vyskytu-so-na-uzemi-cr/vyskyt-plisne-bramboru.html>.

První výskyt larev **mandelinky bramborové (*Leptinotarsa decemlineata*)** zaznamenali 11.6. v okrese Přerov (Osek nad Bečvou). Výskyt vajíček je zde lokálně až střední.

V období hromadného kladení vajíček se sleduje množství brouků v porostu a za 2–4 týdny (tedy celkem třikrát) množství ohnisek larev. Porost je nutno projít nejméně čtyřikrát na různých místech tak, aby bylo podchyceno průměrné napadení.

Ošetření se provede v době maxima líhnutí larev. Při normálním průběhu počasí to bývá obvykle v době, kdy první vylíhlé larvy dosáhnou třetího instaru. Ošetří se porosty, kde bylo zjištěno 100 a více brouků na 1 ha nebo 140 a více ohnisek larev, přičemž za jedno ohnisko se považuje skupina 35 a více larev.

CUKROVKA (RF 32–38 BBCH, listy pokrývají 20–80 % povrchu půdy)

Na Prostějovsku (Dobromilice, Prostějov, Smržice) se lokálně v porostech objevují **vyběhlice**, jako následek mrazivého rána 18.4.

CHMEL (RF 35–39 BBA, rostliny dosáhly 50–90 % výšky drátu)

Ve chmelnicích probíhá ošetřování proti **plísni chmele (*Pseudoperonospora humuli*)** podle signalizace. Lokálně jsou zasaženy i pazochy a výskyty v okrese Přerov (Prosenice) jsou střední až silné.

První výskyt **svilušky chmelové (*Tetranychus urticae*)** zaznamenali v okrese Přerov (Nelešovice) 11.6.

Jednou týdně se zjišťuje napadení listů, květů nebo hlávek chmele.

Za škodlivý se považuje výskyt 10 a více svilušek na jeden list nebo napadení 10 a více % květů nebo hlávek. Ošetření se signalizuje při zjištění prvních skvrn po sání svilušek na spodních listech.

OVOCNÉ DŘEVINY

V intenzivních sadech převládají slabé výskyty škodlivých organismů, silnější výskyty jsou zjišťovány hlavně na neošetřovaných stromech v silničních stromořadích, extenzivních sadech a na rozptýlené zeleni. Z chorob jsou významné zejména až silné výskyty padlí jabloně. Ve feromonových lapácích jsou stále ještě lokálně zjišťovány škodlivé výskyty obaleče jablečného a jabloňového, ojediněle ještě i švestkového.

Jádroviny

JABLOŇ (RF 72–74 BBCH, velikost plodu do 20–40 mm)

Silné výskyty **padlí jabloně (*Podosphaera leucotricha*)** byly lokálně pozorovány v okrese Jeseník (Horní Fořt, Javorník-Město).

Ošetření se signalizuje v období sekundárního šíření choroby ve fázi 55 BBCH (zelené poupě) a opakuje se podle potřeby (infekční tlak, intenzita růstu, použitý přípravek) přibližně až do fáze 76 BBCH (plody velikosti vlašského ořechu).

Střední napadení **strupovitostí jabloně (*Venturia inaequalis*)** na listech jabloní hlásili z okresu Jeseník (Javorník-Město).

Pokud nejsou k dispozici údaje o délce ovlhčení listů, případně zralosti reprodukčních orgánů patogena, lze termín zralosti askospor odhadnout přibližně podle fenofáze hostitele, což bývá obvykle ve fázi 53–54 BBCH (zelená špička až myší ouško). Ošetření je signalizováno po zjištění prvních zralých askospor, nejpozději ve fenofázi 54 BBCH v případě preventivní ochrany nebo při splnění podmínek pro infekci. Další ošetření se odvíjí od povětrnostních podmínek (délka ovlhčení listů), často se využívá ošetření před očekávanými srážkami, ale tak, aby postřik na listech a plodech dokonale zaschl.

Silné výskyty samců **obaleče jablečného (*Cydia pomonella*)** zaznamenané odchylem do feromonových lapáků byly zaznamenány v okresech Frýdek-Místek (Rychaltice), Nový Jičín (Příbor, Štramberk) a Přerov (Tučín), střední výskyt v okrese Šumperk (Mohelnice).

Přílet samců se sleduje dvakrát týdně od 1.5. do 15.9.

Ošetření se provede vždy přibližně za týden po vyvrcholení letové vlny, pokud trvají vhodné podmínky pro kladení vajíček, tedy pokud večerní teploty ve 21 hodin středoevropského času dosahují alespoň 17 °C.

Výskyty samců obaleče jabloňového (*Hedya nubiferana*) zaznamenané odchylem do feromonových lapáků jsou lokálně střední v okrese Jeseník (Javorník-Město) až silné v okrese Karviná (Nový Bohumín).

Přílet samců obalečů se sleduje dvakrát týdně od 1.5. do 15.9.

Ošetření se v případě potřeby provádí vždy přibližně za týden po vyvrcholení letové vlny.

HRUŠEŇ (RF 73–74 BBCH, druhý opad plodů až velikost plodu do 40 mm)

První výskyt rizivosti hrušně (*Gymnosporangium sabinae*) zaznamenali 11.6. v okrese Přerov (Radslavice). Výskyty v okrese Jeseník (Javorník-Ves) jsou lokálně hodnoceny jako střední.

Preventivní opatření spočívají v prostorové izolaci od zdrojů infekce, pěstování odolnějších kultivarů a odrůd, případně odstraňování částí nebo celých napadených rostlin zimních hostitelů (jalovec). Chemická ochrana je rovněž preventivní, provádí se před květem hrušní, další ošetření v průběhu květu nebo těsně po odkvětu, případně třetí ošetření po 7–14 dnech.

První výskyt larev bejlomorky hrušňové (*Dasineura pyri*) a poškozených mladých listů zaznamenali 11.6. v okrese Přerov (Radslavice).

Střední výskyt vlivníka hrušňového (*Eriophyes pyri*) byl pozorován v okrese Přerov (Radslavice).

Peckoviny

SLIVONĚ (RF 72–74 BBCH, velikost plodu do 20–40 mm)

Výskyt puchrovitosti slivoní (*Taphrina pruni*) je až střední v okrese Jeseník (Javorník-Město).

Fungicidní ochrana se provádí preventivně v období od nalévání pupenů do počátku rašení. V menším rozsahu můžeme odstraňovat infikované plody a větve.

Lokálně až střední výskyt mšice slivové (*Brachycaudus helichrysi*) zaznamenali v okrese Jeseník (Javorník-Město).

Napadení letorostů mšicemi se sleduje v období prvního opadu plodů po odkvětu až zbarvování plodů, fáze 71–81 BBCH (orientačně duben až červenec).

Ošetření se provede při napadení 5 a více % letorostů koloniemi mšic.

Spíše ojedinělý střední výskyt samců obaleče švestkového (*Cydia funebrana*) ve feromonových lapácích byl zaznamenán v okrese Jeseník (Javorník-Město).

Přílet samců se sleduje dvakrát týdně od 1.5. do 15.9.

Ochrana proti současné, tj. první generaci obaleče švestkového, která působí propad plodů, není obvykle účelná. Pouze v letech s nízkou násadou plodů a velmi vysokou populační hustotou obaleče švestkového je vhodné ji provést, a to po zjištění první výrazné letové vlny. Ošetření se signalizuje v období letu imag letní generace, a to v první třetině letové křivky této generace. Ochranný zásah je vhodné směřovat proti právě se líhnoucím housenkám, tj. asi týden po vrcholu letové vlny. U raných a poloraných odrůd většinou stačí jedno ošetření. U pozdních odrůd, pokud nadále trvají vysoké přilety samců do feromonových lapáků, se provede druhé ošetření, a to přibližně 10 dnů po prvním.

TŘEŠEŇ

Až silný výskyt skvrnitosti listů třešně (*Blumeriella jaapii*) pozorovali v okrese Jeseník (Javorník-Město).

Důležitá jsou preventivní opatření jako pěstování rezistentních odrůd a odstraňování opadlého listí. Hrozí-li silné napadení, fungicidní postřik se provádí 3–4 týdny po odkvětu a podle podmínek se jednou až dvakrát opakuje.

ZELENINA

ZELÍ

Silné výskyty **molice vlašovičnickové (*Aleyrodes proletella*)** v porostech zelí byly pozorovány v okrese Opava (Malé Hoštice, Otice).

Chemická ochrana je velmi problematická s ohledem na registraci účinných insekticidů.

Střední výskyt housenek **předivky polní (*Plutella xylostella*)** byl zjištěn v porostu zelí v katastru Otice na Opavsku.

RAJČE JEDLÉ

Úspěšné přezimování **makadlovky (*Tuta absoluta*)** ve skleníkovém areálu v okrese Prostějov (Prostějov) potvrzeno odchycením dalších šesti samců ve feromonovém lapáku 11.6.

Za oblastní odbor Opava zpracoval: Ing. Jan Sitek